

Aslında Hepimiz Tecritteyiz.

Seval Deniz Karahaliloğlu

Siz hiç tecrit edildiniz mi? Ben, bu Cumartesi günü ‘tecritteydim’. Renkli alışveriş manzaralarının yaşandığı, sokağa taşan kahvelerin mutlu kalabalıklar tarafından doldurulduğu saatlerde, 9 Eylül günü, İzmir’de Kıbrıs Şehitleri Caddesinde, Alsancak Kültür Sanat Merkezi’nin 4. katında ‘gerçek hayatta tecrit edilen insanların’ ne hissettiklerini kavramaya çalışıyordum.

‘Hepimiz Tecritteyiz’ isimli oyun, dünyada belki de türünün ilk rneği olan (başka örnek varsa da ben bilmiyorum) bir ‘politik belgesel doğaçlama’. İzmir’de Tiyatro Evi oyuncularının gardiyan olarak yer aldığı, yazar Bilgesu Erenus’un yaşadıkları ve tanıklık ettiği gerçeklerden yola çıkılarak kaleme aldığı oyun, gerçek anlamda izleyicinin tiyatroyla bütünleştiği doğaçlamaya dayalı bir deneysel tiyatro projesi. Seyircinin oyun kişisi olarak yer aldığı ve anlık tepkisine göre oyunun belirlendiği çok özel bir alışma.

Hayatı oyun içinde anlamaya çalışmak, hem de şu anda yaşanan gerçek hayata ‘karşı durabilmek’ için. Aynı anda, hem aynanın arkasında hem de aynanın önünde durmaya çalışmak gibi. İzleyicileri sanal olarak yaratılan ‘tecrit dünyasına’ buyur ederek, tecrit edilen bir insanın neler hissedeceğini izleyicinin bizzat duyarak ve yaşayarak kavramaya çalışmasını hedefliyor. Projenin yola çıkış fikri ise insan onurunu koruyabilmek ve insanlık dışı muameleyi engellemek.

Avukat Behiç Aşçı, yaşadığı toplumun gerçeklerine kayıtsız kalmamayı seçen bir aydın. Vicdani sorumluluğu gereği yaşadığı olayların ağırlığına dayanamayan Avukat Behiç Aşçı, lm orucuna yatanlardan sadece biri. F Tipi Cezaevlerinde uygulanan ‘tecrit politikasının’ ve ‘insanlık dışı muamelenin kaldırılması’ için yaşam savaşı veriyor. Aynanın önünde ve arkasında duranlara ulaşabilmek için ölümle hayat arasındaki o ince hat boyunca 150 gündür yürüyor. Avukat Behiç Aşçı’ya destek olmak amacıyla, ‘Hepimiz Tecritteyiz’ oyununu kaleme alan yazar Bilgesu Erenus, son altı yıl boyunca yaşadıkları, tanıklık ettiği olaylardan yola çıkmış. ‘Hepimiz Tecritteyiz’, şu anda Türkiye’nin bilmediğimiz bir yüzüne işaret ediyor.

9 Eylül’de, İzmir Konak Belediyesi, Alsancak Kültür Sanat Merkezi 4. ve 7. katlarda sergilenen oyunda, toplumun her kesiminden ve her meslek grubundan gelen izleyiciler oyuna gönüllü olarak katıldı. 6 saat süren oyununun içeriğini anlayabilmek için ilk önce 7. Kattaki salonda oyunu canlı yayında naklen izliyorsunuz. Oyun, aslında 4. Katta ‘Tecrit Bölümünde’ oyuncular ve oyuna katılmak isteyen izleyiciler tarafından doğaçlama olarak oynanıyor ve anında naklen yayınlanıyor. Canlı olarak yayınlanan oyunun içeriğini izledikten ve oyunu anladıktan sonra, eğer isterseniz 4 Katta ‘Tecrit Bölümüne’ giderek oyuna katılıyorsunuz. Bir kez içeri alındıktan sonra, artık siz izleyici değil, ‘sözde ıslah edilmek istenen bir mahkumsunuz’.

Tesadüfen, ‘Hepimiz Tecritteyiz’ oyununun sergilenişini haber aldığımında, oyun çoktan başlamıştı bile. Alsancak Kültür Sanat Merkezi’nden içeri girdiğimde, bir süre oyunun sahnelendiği salonu aradım ama bir türlü bulamadım. Aklım klasik oyunlarda ya, içeri gireceğim, rahat koltuğuma yerleşip oyunu izleyeceğim. Öyle düşünüyorum. Bir süre, 7 katta barkovizyonda ne olup bittiğini kavramaya çalıştıysam da oyunun içeriği hakkında maalesef önceden bilgim olmadığı için olayı bir türlü kafamda netleştiremiyorum. Kafamda cevapsız

bir yığın soru. Nihayet, oyunun oynandığı yeri keşfetmeye karar veriyorum. 4. Kata inerek kuyrukta bekleyen diğer 'izleyici oyuncu adaylarının' önüne geçebilmek ve 'Tecrit Bölümüne' girebilmek için bir görevliye 'torpil' yaptırıyorum. Ne ülke ama? Gerçek hayatta, insanların asla gitmek istemeyecekleri bir yere girebilmek için aynadaki yanılışına 'torpil' yaptırım.

Kapı açılıyor. Baştan aşağı siyahlar giymiş, nemrut suratlı gençlerden biri 'havlayarak' ne olduğunu soruyor. Ses tonu, bağırışı ve tavrı ancak 'havlamak' kelimesiyle tanımlanabilir. Yeni 'mahkumu' yani beni işaret ettiklerinde, oyundan içeri adımımı attığımı fark ediyorum. Ve aldığım ilk emir. 'Geç şöyle'. Kolumdan tuttıkları gibi beni köşeye alıyorlar. Baştan aşağı aranıyorum. Elimden çantam ve değerli eşyalar çekilip alınıyor. Kolumdan sıkı sıkıya tutan iki adam. Sanki kaçabileceğim bir yer varmış gibi. Ya da ben de herhangi bir kaçma isteği. Uzun bir koridor boyunca sürükleniyorum. Önümüzde, bizi izleyen ve sürekli kayıta olan bir kameraman. Çekilen görüntülerin aynı anda 7. Katta canlı olarak yayımlandığını da biliyorum ama garip bir tedirginlik hissi doğuyor. Aniden fikrim değişiyor. Kaçsam mı acaba? Ama nereye? Siyahlar giymiş, nemrut suratlı bir sürü gardiyan. (Sonradan onların İzmir Tiyatro Evi oyuncularını olduklarını öğreniyorum.)

Koridorda, bağırtıların ve itişme seslerinin geldiği iki odayı geçtikten sonra, genişçe bir odaya giriyor, soldaki masanın önünde duruyoruz. Mürekkep yaladığı belli olan bir müdür. Görünüşe bakılırsa, her şey onun başı altından çıkıyor. Bu cehennem zebanilerinin başı. (İstanbul Sahnesi'nin yönetmeni ve usta oyuncu Mehmet Esatoğlu) Aldatıcı bir tatlılıkla bana, 'Artık siz devlet konuk evinin bir konuğusunuz. Burada isimler yoktur. Siz bundan sonra 11 Numarasınız. Burada ıslah edileceksiniz.' diyor. (Islah etmek mi, beni mi, rahmetli anneannem edemedi sen biraz zor edersin diye içimden geçiriyorum)

Turuncu renkte ve üzerinde siyah numaraların bulunduğu önlüğü giydikten sonra sanki ben tek başıma yürüyemem ya da oturamazmışım gibi iki cehennem zebanisi kolumu sıkarak bükerek ve ittirerek beni bir sandalyeye oturtuyorlar. O zaman, yerde çizilmiş kırmızı hatları görüyorum. Her bir sandalye, bir kırmızı hattın içersine yerleştirilmiş. Yani ben kırmızı hatla çevrili (bu hatlar hayali duvarları temsil ediyor) hücremde oturuyorum. Şöyle bir çevreme bakınca, yüzlerinde bilgece bir gülümseme ile oturan ve olayları dikkatle gözlemleyen, sessiz sakın dört yaşlı bey, bir biyolog, bir kimyager, bir avukat, bir sokak ressamı, bir mühendis ile ilerleyen saatlerde sesini müdüriyete duyurabilmek için beyaz slip donuna kadar soyunacak olan ve şu anda sadece ter ter tepinip duran genç bir adam ve avazı çıktığı kadar bağırarak bir kızla birlikte tecritte olduğumu görüyorum. Sağ tarafımdaki uzun masada iki büyük televizyon ekranı, bir ses masası, iki mikrofon ve zebanilerin başı olan adamın yanında oturan iki güzel kadın var.

Beyaz ceketli olanı, aydınlık yüzünden ışık akan bir gülüşle bana bakınca tecritte olduğumu filan unutuyorum. Ben de gülümsüyorum. Ne güzel, gülen bir insan. Daha sonra, tecritteki mahkumların bırakın gülen bir yüzü, bir insan sesini duymadan ya da bir insan yüzü görmeden on iki metre karelik bir alanda, sekiz ay tek başlarına kaldıklarını öğreniyorum. Yani, oyun çok yumuşatılmış neredeyse gerçeğin binde biri bile değilken, yeterince sinir bozucu olabiliyorsa varın gerisini siz düşünün. Oyunun sonunda, bana gülümseyen bu ışık yüzlü kadının, 'Hepimiz Tecritteyiz' oyunun yazarı Bilgesu Erenus olduğunu öğreniyorum.

Gülüştüm gardiyanlardan birini fena kızdırdı. Tam önümde durdu. Nemrut bir biçimde bana bakıyor. (Tiyatro sanatçısı Hamit Demir. İzmir Tiyatro Evi'nin yönetmeni ve oyuncu.) Gergin ortamın baskısıyla oluşan sinir bozukluğu nedeniyle, gülme krizine girmekten

korkuyorum. Kamera yayın yapmasa makaraları salacağım ama kendimi zor tutuyorum. Çünkü bu sıradan bir oyun değil, üstelik yetişkinleri eğlendirmek için sahnelenen popüler bir televizyon programı hiç değil. Biz burada, gerçeğin neredeyse binde birini yaşamıyoruz. Gerçek hayatta bu işkenceyi çekenlere duyduğum saygı nedeniyle sınırlarıma hakim olmaya çalışıyorum. Nemrut zebaniyi görmemek için başımı çevirip yönetim masasından baş zebaniden yazmak için kağıt, kalem ve okumak için bir kitap istiyorum. Sonuç olarak, burada bu oyunu yazmak için bulunuyorum. Öyle değil mi?

Nemrut bakışlı zebani havlıyor.
'11 Numara, bir şey istiyorsan dilekçe yaz'

Ayaklarımın dibine kasten kalem ve kağıdı fırlatarak atıyor. Güya beni aşağılıyor. Bu aslında fiziki bir zorunluluk da içeriyor. Çünkü hayali duvarları ve önümüzdeki çelik kapıyı göremiyoruz ama kapıda yere yakın bir yerde, zeminin tam üstünde açılır kapanır bir bölüm var. Ve gerçek hayatta, mahkumlar bir şey istediklerinde dışarıyla ancak o bölüm vasıtasıyla ilişki kurulabiliyor. Yemekler buradan özel bir düzenekle veriliyor. Bu arada, mahkum gardiyanı görmüyor. Ellerini dahi görmüyor. Özellikle kullanılan bu düzenekle, herhangi bir 'insani temasın' tamamen ortadan kaldırılması amaçlanıyor. Hedef, mahkumu kesin olarak 'yalnızlaştırma'. Bir insan sesi, bir insan yüzü görmeden sekiz ay geçirenlerden biriyle orada tanıştım.

Neyse, ayağıma fırlatılan kağıdı ve kalemi yerden alıyorum. Kağıt, kalem ve kitap istiyorum. İsteklerimi kağıda yazıp, kağıdı ve kalemi yeniden yere bırakıyorum. Zebani, kağıdı yönetim masasına veriyor. Yönetim masası bana bir kağıt, kalem ve 'Tecrit Yaşayanlar Anlatıyor' isimli kitabın verilmesine razı oluyor.

Zebanilerin başı bana emir yağdırmaya başladı bile. Önündeki mikrofonu kullandığı için sadece odadakiler değil diğer iki oda B ve C Bloktaki mahkumlarla birlikte, 7 Kattakiler de aynı anda duyuyor. (Genel olarak, tırnak içinde okuyacağınız konuşmalar yönetim masasında baş gardiyan tarafından mikrofondan yapılan anonsları içerir.)

'11 Numara, yabancı erkeklerle ilişkiye girmek yok' (Dalgamı geçiyorsun, tecritteyim, ne erkeği?)

Hücre arkadaşım 5 Numara Özge, yanındaki hücre arkadaşı 1 Numara Öktem ile birlikte tempolu bir biçimde bağırarak zıplıyorlar. 'Baskılar, bizi durduramaz. Baskılar, bizi yıldırılmaz.'

Zebanilerin başı mikrofondan, tatlı fakat otoriter bir tonda konuşuyor.

'5 Numara kızım, erkeklerle kırıştırma, otur yerine.' (Burada amaç, bilinçli olarak mahkumları taciz ederek onların kişilik haklarına saldırmak, onları rezil etmek, aşağılamak ve küçük düşürerek, sindirmek. Bu sistematik tavrın tek amacı, mahkumun 'kimliğini yok etmek'. Sonuç olarak, oradakiler bir isim değil yalnızca bir numaradan ibaret.)

Odanın sağ köşesinde uzun masanın yakınında tahtadan yapılmış 'yoğun tecrit bölümü' var. Tahtadan yapılmış dikdörtgen bir telefon kulübesi şeklinde tasarlanmış sadece bir adamın ayakta durabileceği bir bölüm. Yoğun tecritteki adamı salıveriyorlar. Yoğun tecritten çıkar çıkmaz üzerinden önlüğü alıyorlar. Tebrik ediyorlar. Artık özgür. Yani, oyun dışı. Hemen mikrofonu eline veriyorlar ve 'tecrit' süresince ne hissettiğini ve ne yaşadığını anlatmasını istiyorlar. Tecritten çıkan katılımcı seyirci-oyuncular da duygu ve düşüncelerini açıklıyorlar. Bu arada kamera çekmeye devam ediyor. Görüntüler, canlı yayımla naklen 7. Kattan izleniyor. 'Ben mühendisim' diyor. 'Ama gururla söyleyebilirim ki, meslek yaşamımın hiçbir evresinde bir cezaevinin yapımında çalışmadım. Şimdi, F Tipi Cezaevlerini yaygınlaştırmak ve yurdun

çeşitli yörelerinde F Tipi cezaevleri yapmak için ihaleler açıyorlar. Mühendis arkadaşlarımın o ihalelere katılmadan önce bu oyunu hiç değilse gelip izlemelerini isterdim. Hatta, mümkünse bu oyuna ‘oyuncu’ olarak katılmalarını tavsiye ederim.’ Mühendis sözleri bittiğinde alkışlarla uğurlanıyor.

Oyun dışına çıkmak isteyenler, yönetim masasına oyundan çıkmak istiyorum diye bir dilekçe verdiklerinde onları hemen kısa bir süre için yoğun tecrite alıp hemen serbest bırakıyorlar. Yani, hiçbir zorlama yok. Boş kalan ‘yoğun tecrite’ yeni bir transfer daha yapılıyor. Bir sokak ressamı. Onun da ellerine plastik eldivenler, konuşmasın diye ağızına sarı bir ameliyat maskesi ve gözlerine dalgıç gözlükleri takılıyor. Yoğun tecrittekiler, bu halleriyle mahkumdan ziyade uzaylılara benziyorlar. Kısa bir müddet kaldıktan sonra o da dışarı çıkıyor. Eline mikrofon verildiğinde, kendisini tanıtıyor. ‘Biz ikiz kardeşiz. Kardeşim ve ben sokak ressamlığı yapıyoruz. Bir dönem, düşünce suçundan içeri girdik. Orada gerçekten zor dönemler yaşadık. İşkence altında bağırıldığımız günler oldu ama bu bambaşka bir şey. İçerde nefes alamadığım anlar oldu.’ Sonra, sokak ressamı da alkışlarla uğurlanıyor.

Zebanilerin başı önündeki monitörlerden diğer iki odayı, B ve C Blokları kontrol ediyor. (Daha sonra benimde gönderileceğim, azılı mahkumların bulunduğu C Bloktaki bir mahkuma sesleniyor.)

‘2 Numara oğlum, su istiyor musun? Tuvalete gitmek istiyor musun?’ (Bunun anlamı eğer bir isteğin varsa, bizimle işbirliği yapacaksın. İstedığımız isimleri verecek ya da kağıtları imzalayacaksın ya da uslu duracaksın, sorun yaratmayacaksın.)

‘4 Numara otur kızım, otur ayakta durma.’

‘Ceyhan Bey, lütfen önlüğünüzü giyin. Bakın akrabalarınız dışarıda bekliyor. Akrabalarınızla görüşmeyecek misiniz?’ Ret cevabı gelmiş olmalı ki müziği sonuna kadar açıyor. Ses kulak zarını patlatacak düzeyde. Berbat bir Pop Müzik yayını. Yaşanan gerçeklerle ve insanların içinde bulunduğu durumla dalga geçmenin dik alası. Bu bir müzik yayını değil, insanın kulaklarını sağır eden, insanı delirten bir gürültü. Kısa bir süre devam ediyor ama bize yıl gibi geliyor. Daha sonra, beyazlı kadın (Bilgesu Erenus), mikrofondan ‘Tecriti Yaşayanlar Anlatıyor’ kitabından bölümler okuyor. Selami Kurnaz’ın kaleme aldığı ve Boran Yayınlarından çıkan kitapta, merkezi sitemle gece gündüz insanın kulaklarını sağır edencesine yapılan sözde pop ve arabesk müzik yayınının aslında işkencenin bir parçası olduğunu öğreniyoruz. Tek kişilik hücrelerde bu müzik yayınına kapamak ya da kısmak mümkün değil. Merkezi sistemle yayımlandığı için iş tamamen yönetimin insafına kalmış. (Kendi hesabıma bana dinlediğim üç dakika, üç saatlik acı gibi geldi. Tam yerimden kalkıp zebanilerin başına bir temiz sopa çekmek üzereyken adam dalga geçer gibi ekledi.)

‘Eller havaya. Evet, Nez söylüyor, Nez!. Haddi ellerinizi havaya kaldırın, tempo tutun, iyi çocuk olan’ (Bu adam manyak mı?)

Oyunun sonunda, oyun üzerine yapılan analizlerde bu davranışın kişileri ‘çözmede’ kullanılan bir yöntem olduğunu öğreniyorum. Kişilerin, kimliklerini, kişiliklerini tamamıyla yok ederek onları bir ‘bitki’ haline getirebilmek için uygulanan akıl almaz işkence yöntemlerinden sadece birisi. Müziği bir işkence yöntemi olarak kullanmak, inanılır gibi değil.

5 Numara Özge azıyor, tempolu bir biçimde bağırıyor. ‘Tecriti kaldırın, ölümleri durdurun’ Sonunda karga tulumba, siyahlar giymiş zebani gardiyanlar tarafından sürüklenerek, B Bloka postalanıyor.

Durumu protesto eden 1 Numara Öktem beyaz donuna kadar soyunuyor. O kadar hırslı ki, yönetime kafa tutabilmek için elinden geleni yapıyor. Oyuna kendine tamamen kaptırması ‘tecriti’ birebir yaşıyor.

‘24 Numara, Fatma Hanım seni görmek istiyor. Fatma Hanım’ı içeri alın’ Çıplak ayaklı Fatma Hanım içeri giriyor. Her nedense, istinasız bütün mahkum ziyaretçileri ayakkabılarını odanın kapısı önünde çıkartıyorlar. Fatma Hanım kardeşiyle görüşmek istediğini söylüyor ama B Bloktan ret yanıtı geliyor. Fatma Hanım ısrarlı ‘Kardeşimi neden göremiyorum?’ diye soruyor ve diretiyor.

Baş zebani 24 Numarayı ikna etmeye çalışıyor.

‘24 Numara, evladım. Bak, ablan gelmiş seni görmek istiyor. Erkek kardeşin günlerdir eve gelmiyormuş. Baban kendini alkole vermiş. Kız kardeşin sabahlara kadar dışarılarda geziyormuş. Kız kardeşin, pavyona düşmüş oğlum. Bak, ablan burada ağlıyor. Hadi, evladım. İnadı bırak, kameranın önünden çekil, yerine otur. Bak, ablan burada. Uslu olursan, seni görüştüreceğiz.’ Maalesef muhteşem (!) ikna yöntemi işe yaramıyor. B Bloktan yine ret cevabı gelince, çaresiz Fatma Hanım kardeşini göremeden gidiyor.

‘8 Numara, burası sohbet yeri değil. 8 Numarayı ‘yoğun tecrite’ alın’

8 Numara konuşmasın diye ağızına sarı plastik ameliyat maskesi, gözlerine dalgıç gözlükleri ve ellerine kalın plastik eldivenler geçirildikten sonra ‘yoğun tecritte’ atılıyor. Ama 8 Numara bundan pek etkilenmişe benzemiyor. İsrarla zafer işaretli iki elini, parmaklıklar arasından çıkararak sallıyor.

‘8 Numara, uslu durun. Servet Bey, bakın size ayrıcalık yapıp, adınızla hitap ediyorum.

Numaranızı söylemiyorum. Servet Bey, indirin elinizi, sizi yoğun tecritten çıkaralım.’

8 Numara Servet Bey, oralı değil inat olsun diye elini daha bir hırsla sallıyor. İlgi başka alanlar kayıyor. Aynı anda zebaninin gözü monitörlerde. B Bloktakilerden birine sesleniyor.

‘14 Numara oğlum, ne istiyorsun susadın mı? Susadın mı ha susadın mı oğlum?’

‘15 Numara, ayağını indir. Ayaklarını bir araya getir ve ellerini üzerine koy.’

İlgi A Blok’a yani içinde bulunduğumuz odaya kayıyor.

‘1 Numara, eğer bir isteğin varsa bunu bir dilekçe ile belirtmelisin.’

‘C Bloktaki şerefsizler, kabloyu çıkartarak iletişimi engelleyebileceğinizi sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Devletimiz size ulaşmanın çok çeşitli yollarını bulur. Yorulacaksınız, enerjiniz bitecek, hepiniz tek tek tükeneceksiniz.’

Bu arada ben harıl harıl yazıyorum. Çok iştahla yazıyor olmalıyım ki, nemrut suratlı önüme geliyor ve bana dik dik bakmaya başlıyor.

‘11 Numara, kağıdı bana ver’ demesiyle o ana kadar akıllı uslu oturan naçizane kulunuz hafiften sinirlenmeye başlıyor.

‘Niye verecekmişim, vermiyorum işte.’

‘11 Numara, bizimle tartışma. Ne deniyorsa onu yap. Kağıdı derhal bize ver!’

‘Vermiyorum! Ne yaparsın ha? Ne yaparsın?!’

Tahmin ettiğiniz gibi ayağa kalmış nemrut suratlıya dayılanırken bir anda kendimi iki kolundan tutulmuş sürüklenirken buluyorum.

‘Atın bu şerefsizi C Blok’a. Şerefsiz bir de sana kitap verdik. Kalem, kağıt, kitap istedin verdik. Şerefsiz!’

(Tahmin ettiğiniz gibi şerefsiz ben oluyorum)

Azılı mahkumların bulunduğu C Bloкта, 2 Numara Aydın, 22 Numara Eylem, 17 Numara Umut, 12 Numara Burak var. Zaman zaman gardiyanlarla mahkumlar arasında çok ciddi itişmelerin yaşandığı ve tansiyonu çok yüksek olan bir yer. Gerginlik had safhada. Biraz sonra beyaz slip donuna kadar soyunmuş olan 1 Numara Öktem de geliyor. Yani, kadro tamam. Ben hala çok kızgınım. İlk işim, turuncu renkte ve üzerinde 11 Numara yazılı önlüğü çıkartıp,

fırlatmak oluyor. Sonra kapıya ellerimle var gücümle vurup gürültü yapıyorum. Öfkemi hala alabilmiş değilim. Kitabımı, kalemi ve kağıdımı elimden almışlar. Burnumdan soluyorum. Aklım kağıtlarda ve aldığım notlarda. Kağıtlarıma bir şey olmasa bari. Hızımı alamıyorum. İlk önce, duvara yapıştırılmış olan ve üzerinde sloganlar yazılı olan kağıdı söküp parçalıyor, daha sonra da C Blok'ta duvarın tepesine iliştirilmiş kameranın üzerine beyaz kağıdı yapıştırıyorum. Artık, cehennem zebanisi monitörden ne yaptığımızı izleyemez. Biraz sonra odaya gardiyanlar doluyor. Odanın içinde çok ciddi bir itiş kakış yaşanıyor. Gardiyanlar, mahkumları karga tulumba iskemlelere oturtmaya çalışıyorlar. Bizi zorla yerimize oturtuktan sonra, kameranın üzerindeki kağıdı alıp tekrar kaydın merkeze ulaşmasını sağlıyorlar. Onlar çıkar çıkmaz kapıyı arkalarından kapayıp arkasına ses kabinini dayıyoruz. Tabii kamerayı tekrar beyaz kağıtlarla örtüyoruz. Kapının önünden içeri bağırıyorlar. 'C Blok, ses kabinini kapının ardından çekin. Uslu durursanız size su getireceğiz.' Aramızda kısa bir tartışmadan sonra oyunun devam etmesi ve sağlıklı kaydın alınabilmesi için ses kabinini kapının ardından çekiyoruz. Kameranın önündeki kağıtlar da alınıyor.

Bu arada, açık camdan dışarı bakıyorum. Birden kendimi, 'Pal Sokağı Çocuklarından' biri gibi hissediyorum. Buradaki oyun, öylesine gerçek dışı ki. Çocukken mahalle arasında oynadığımız oyunlar gibi. Biraz sonra annem beni çağırarak, sokaktaki oyunum bölünecek, kös kös eve gideceğim. Öyle bir his. Dışarıda güneşli, harika bir hava var. Kahveler sokaklara taşmış. Güleç ve mutlu insanlar. Şimdi o kahvelerden birine otursam, bir dilim pasta eşliğinde bir fincan çay içsem ne güzel olur? İşte, oyunla gerçek arasındaki kırılma noktası. İstedğim an oyundan çıkar, aşağıdaki mutlu kalabalığa karışarak çayın ve pastanın keyfini çıkartırım. Ama ya gerçek hayatta tecriti yaşayanlar? Onlara da çay ve pasta var mı? İçimden oradaki herkese 'Şimdi tecritin sırası mı? Hadi boş verin 'tecriti' gelin hep beraber çay içmece ve pasta yemece oyununu oynayalım' demek geçiyor ama sonra 'oyun bozanlık yok deyip' kendi deliliğime hafiften gülüp, susuyorum. Şu an siz bu satırları okurken, gerçek hayatta tecriti yaşayanlar adına böyle bir lüksümün olmadığını düşünüyorum. İster adına vicdani sorumluluk deyin, ister yazma isteği, üstelik kapı önündeki aday oyuncuların önüne geçip içeri girebilmek için 'torpil' yaptırmışken.

Ve tatlı dilli zebaninin yumuşak sesini duyuyoruz.

'C Blok, çay ister misiniz çocuğum, 22 Numara kızım ayakta dolaşıp durma otur yerine.' 'Bakin, uslu durursanız yarın akşam Edirne'den sizler için getirtilen özel etlerden bir 'döner gecesi' yapılacak.' (Her şey tamam, bir 'döner gecemiz' eksikti.)

Uslu tavrımızın devamlılığı isteniyor ki kapıya gelen gardiyanlar bir kez daha çay isteyip istemediğimiz soruyorlar. Ardından, 'A Blok'a geçmek isteyen var mı' sorusu geliyor.

'A Blok'a ya hepimiz geçeriz, ya da hiç kimse gitmez' ilkesini ilk kıran ben oluyorum.

Kağıdımı kurtarmak, oradaki olayları kaçırmamak ve not tutmak uğruna A Blok'a geçmek istediğimi söylüyorum.

Yine karga tulumba sürükleniyor, önlüğüm zorla giydiriliyor ve yerime oturtuluyorum. Tekrar A Blok'tayım. Derin bir nefes alıp, kaleme, kağıda ve kitabıma tekrar kavuşmak için yeni bir dilekçe yazıp veriyorum. Yönetim masasının onayına rağmen önümde dikilen zebani beni sinir etmek için istenen her şeyi tek tek önüme atıyor. Kağıdı verirken kalemi vermemek gibi. Sonuçta, yönetim masasının uyarısıyla kağıdın üzerine basarak önüme fırlatıyor. Oralı olmadan, kağıdı yerden alıp yazmaya devam ediyorum. Yazar Dinçer Sezgin yönetim masasında gözlemci olarak oturuyor. Beni C Blok'a karga tulumba götürürken bana doğru gülerek, 'zincirleyin bu kızı' diye sevgiyle takılmıştı. Şimdi yarım kesme şekere sığdırdığı bir tutam sevgiyi, bana gülümseyerek uzatıyor. Uzattığı şekeri mutlulukla alıyorum. Suratımda ay dede gülüşü. Tecritte fazla mutlu olmaya izin yok.

'11 Numara, şekeri bize ver' Hiç ikiletmeden şekeri zebaninin suratına fırlatıyorum.

'17 Numara, oğlum bir şey istiyor musun?'

'C Bloktan çay, sandviç isteyen var mı?'

'Akşam yemeği menüsünü okuyorum. İnegöl köfte, pilav, ayran ve baklava. İsteyenlere cacık da verilebilir ama ilk önce bunun için yerlerinize oturmanız gerekir' (Büyük ihtimal B ve C Bloktakiler oda içinde dolanıyorlar.)

'15 Numarayı, C Blok'a götürün'

Zaman zaman yönetim masasındakiler de gönüllü olarak mahkum rolüne giriyorlar.

Cehennem zebanilerinin başı, baş gardiyan, çoktan oyundan çıkmış olan 8 Numaranın önlüğünü giyerek mahkum sandalyesine oturuyor. Onun yerini kötü bakışlı zebani (İzmir Tiyatro Evi'nden oyuncu ve yönetmen Hamit Demir) alıyor. O andan itibaren Mehmet Esatoğlu oyunculuğunu tek kelimeyle döktürüyor. Mehmet Esatoğlunu mu izleyim yoksa not mu tutayım bilemiyorum.

'8 Numara arkadaşlarının adlarını yaz, tecritten kurtul. Bak devletimiz seni düşünüyor. Bak yazarsan hemen tecritten çıkacaksın.'

'15 Numara, çek ayağını içeri!'

'8 Numara yanlışlıkla düştün oraya. Sen milliyetçi birisin, vatanperversin. Sen devleti düşünürsen, devlette seni düşünecek. Sana ömür boyu maaş bağlanacak. Annen dışarıda bekliyor. Bak, akşam menüde İnegöl köfte, pilav, cacık ve baklava var. Annen söyledi. Baklava senin en çok sevdiğin yiyecek. Bak, annen dışarıda bekliyor. Yaz, çık'

8 Numaranın omuzları çökmüş, kamburu çıkmış, yüzü yerde. Öylesine eziliyor, büzülüyor ki, baklava lafını duyunca biraz başını kaldırır gibi oldu. Elindeki kağıdı evirip çeviriyor. Ne yapacağını bilemez halde. Utançla kağıda isimler yazıyor ve yere bırakıyor.

Siyahlı gardiyanlardan biri elinde kalem, kağıt mahkumların önünde durarak iki defa üst üste aynı soruyu soruyor.

'11 Numara, akşam yemeği istiyor musun?'

'Teşekkür ederim. Almayayım.' (Nazik olmaya ne gerek varsa?)

'11 Numara İnegöl köfte istiyor musun?'

Üsteleyince, yeniden cevap vermek zorunda kalıyorum.

'Hayır, istemiyorum.' (Bu adamlarda, anlama güçlüğü mü var?)

Bütün mahkumlara tek tek aynı soruyu soruyor. Mahkumların ortak yanıtı 'hayır'.

Bu arada, azıllılardan 1 Numara Öktem'in İnegöl Köfteye çözüldüğünü duyuyoruz. Daha sonra bir gofrete çözülenler olduğunu işiteceğiz. Ben de kağıdım ve kalemime kavuşmak için çözülmemiş miydim?

'C Blok, şerefsizler. Ne oldu? Enerjiniz bitti. Şerefsizler.'

'Demek yemek istemiyorsunuz. Siz bilirsiniz.'

'8 Numara, bu yazdığın isimler zaten bizde var. Diğer isimleri ver. Bizi mi sınırıyorsun? Sen kimsin lan? Devleti sınıyormuş. Kurallara aykırı, devleti küçük düşürücü her hareketiniz dikkate alınacak ve böyle davranmaya devam ettiğiniz takdirde hiçbir isteğiniz karşılanmayacaktır. Yavaş yavaş 'ıslah' olacaksınız. Buradan çıktığınızda 'uyumlu insanlar' olacaksınız.'

'8 Numara, senin iyi bir vatandaş olduğunu fark ettik . Kimse devleti sınamaz ama devlet seni sınayabilir. Bizimle işbirliği yaparsan, ömür boyu maaş garantisinde, devlet güvencesinde yeni bir hayatın olacak. Yapman gereken tek şey isimleri yazmak.'

İşte bu noktada, 6 saati doldurduğumuz için doğaçlama yoluyla devam eden deneysel tiyatro projesi, İstanbul Sahnesi yönetmeni ve oyuncusu, ‘Hepimiz Tecritteyiz’ oyununun yönetmeni Mehmet Esatoğlu’nun katılımcılara teşekkür etmesiyle bitirildi. İstanbul’da, yapıldığı gibi stresi ve gergin havayı dağıtmak için herkesin yanındakiyle hemen kucaklaşması istendi. Tecrite katılanların, oyun gereği çok sert müdahalelerle karşılaşmaları ve 6 saat boyunca ziyaretçiler, mahkumlar, hapishane idaresi ve gardiyanlar arasında doğaçlama gelişen gerginlik nedeniyle bu kucaklaşma şart koşuluyor. Oyunun etkisini kırabilmek için gardiyan rolündeki İzmir Tiyatro Evi oyuncuları tek tek kendilerini tanıtarak, izleyicileri kucaklıyorlar.

Gergin ortamı ardımızda bırakarak, İzmir Kıbrıs Şehitleri Caddesindeki o kaygısız kalabalığın arasına karışıyoruz. Aydınlık ve ferah bir kahveye oturup çaylarımızı yudumlarken oyun üzerine konuşuyoruz.

Oyunda, o cehennem zebanilerinin arasında temiz yüzlü, efendi bir çocuk gözüme ilişti. Ona, merakla baktığımı hatırlıyorum. Utku Deniz Sirkeci. İzmir Tiyatro Evi oyuncularından ve tecriti birebir yaşayanlardan biri. Oyunda, baba oğul birlikte rol aldılar. Babası emekli öğretmen Mahmut Sirkeci. Herkesten ayrı bir masaya oturup, oyun üzerine konuşuyoruz. Tecriti oğulları nedeniyle dışarıdan yaşayan baba Mahmut Sirkeci ‘Bazı durumlarda empati yetmiyor.’ diyor. ‘Siz, karşınızdakinin yaşadığını yaşayamıyorsunuz. Bu oyun, yaşananın gerçeği değil. Gerçekler o kadar ağır ki. Yok sayılmak, kişiliksiz hale getirilmek, kimliksiz hale getirilmek. Tecrit, bireyi ‘yok etme’ amacına dayanıyor. İnsan hiçbir şey düşünemez, hiçbir şeye tepki veremez hale geliyor. Bizi hep cambaza baktırıyorlar. Televizyonda yaygara koparıyorlarsa, bilin ki bir yerlerde birileri malı götürüyordur. Tecritte mektuplaşıyoruz. Mektupta, ‘serçe geçerken ağzından bir parça katır tırnağı düşürdü. Biz bu katır tırnağını aldık, su bardağında büyüttük. Sonra gardiyanlar, gelip büyüttüğümüz çiçeği alıp götürdüler.’ diyor. Oğlumu ziyarete giderken üstümüze dört defa arıyorlardı. Bir gün, ziyaret sırasında eşim kapıdan geçerken alarm ötünce, üzerindeki bütün metal içeren takıları çıkardı. Tekrar geçti, yine alarm çaldı. Anladık ki, eteğinin fermuar yerindeki metal kopça nedeniyle alarm çalıyor. Görevliler, ‘hayır, içeri giremezsiniz’ deyince, eşim de, ‘Ben, oğlumu bir etek yüzünden mi göremeyeceğim?’ dedi. Üzerindeki eteği sıyırıp attı. ‘Alın etek sizin olsun. Bir etek, oğlumla benim arama giremez’ deyip kapıdan öyle geçip girdi. Ardından görevliler yetiştirdi. Eteği eşime verdiler.’

Sonra, baba Mahmut Sirkeci gözünden sakınarak büyüttüğü oğlu için yazdığı dizeleri bizimle paylaşıyor.

Sakındım, sakladım da
Var bile değil şimdi.
Severim, özlerim, beklerim de
Bir günlük de olsa
‘Gel’ bile değil şimdi.
Değerinde, denginde
Yok idi
Onların gözünde
Pul bile değil şimdi.

Bazen, yürekte düşülen birkaç dize, sayfalar dolusu yazıya bedel olabiliyor.

Utku Deniz Sirkeci, sekiz ay boyunca, 12 metre kare büyüklüğünde tek kişilik bir hücrede kalmış. Geri kalan üç yıla yakın bir süreyi ise üç kişilik hücrede geçirdiğini öğreniyorum. Ne

yaptı da bu cezaya layık görüldü? ‘90’lı yıllar, örgüt elemanı ya da sempatzanı ayırt etmeden herkesi içeri aldıkları yıllardı’ diyor. ‘Beni alıp götürdüklerinde, Gazi Üniversitesi, Elektrik Elektronik Bölümü son sınıf öğrencisiydim. Örgüt üyesi filan değildim. Sadece fikirlerine sempati duyuyordum. Söylendiği gibi örgüt üyesi olmak öyle sanıldığı kadar kolay değil. Üye olmak için çok aşamalı bir süreçten geçmeniz gerekir. Üstelik, her önüne geleni de örgüte üye olarak almıyorlar. Yani, örgüt üyesi filan değildim.’

‘Tecritle ilgili yaşadıklarım gelince, tecritte dirençli olanlar hayatta kalmayı başardılar. Direnmeyen, her şeyi kabullenenler ise bir şekilde hastalandılar, aralarında intihar edenler oldu. Tek kişilik hücrelerde dünyadan izole edilmiş olmak, insanda çeşitli hastalıkların görülmesine neden oluyor. Özellikle, paranoya, manik depresif, şizofreni gibi psikolojik rahatsızlıklarla, kalp hastalıkları, göz bozukluğu gibi fiziksel arazlar ortaya çıkıyor. Volkan Ağırman diye bir arkadaşımız vardı. Tek kişilik bir hücrede kalıyordu. Tecrite bir ay bile dayanamadı, intihar etti. O dönem, kamuoyuna yansıtılmasa da 20 kişi tecrit nedeniyle kendi eliyle hayatına son verdi. Tecritte sınırlı sayıda da olsa kağıt, kalem, kitap alabiliyorduk ama yönetimle aramız bozulduğunda bunlara el koyuyorlardı. Eğer cezalandırmak istiyorlarsa, aklınıza gelebilecek her şey ‘çöp’ kapsamında değerlendiriliyordu. Elbiseler, özel eşyalar, çorap, fanila, iç çamaşırları, kağıt, kalem, kitap, çiçek. Bir keresinde bir kuşun getirdiği bir parça bitkiyi, çay posasında yetiştirmeyi başarmıştım. Arama yaparken buldular, bu ne dediler. Çiçek dedim. Hayır, ‘çöp’ dediler ve aldılar. Mesela, ‘sana iki tane çorap, iki fanila yeter, fazlasına gerek yok’ deyip geri kalan çamaşırlarınıza el koyabiliyor, gerekçe dahi göstermeden kısaca bunlar ‘çöp’ deyip alıyorlardı. Burada amaç, insanın doğasına aykırı biçimde insanı yalnızlaştırmak.’

‘Hepimiz Tecritteyiz’ oyununun yazarı, Bilgesu Erenus öncelikle kendisini oyunun yazarı olarak görmediğini ve bu projenin bir ortak yaratım olduğunu söylüyor ve bu konuda ısrarlı. ‘Çünkü elimde oyunun belli yazılı bir teksti yok. Bu oyun, izleyicinin anlık tepkisiyle gelişen, canlandırmaya dayalı bir deneysel tiyatro çalışması. ‘Hepimiz Tecritteyiz’, F Tipi Cezaevlerinde altı yıldır uygulanan tecriti, yani hala olmakta olan bir belgeyi, sanatın diliyle topluma yaymak ve üzerindeki koyu sansürü kaldırabilmek için yaratıldı. Bu oyun projesi, Dünya Avukatlar Günü’nde, tecritteki müvekkilleriyle aynı koşulları yaşadığını söyleyerek ölüm orucuna duran Avukat Behiç Aşçı’yı ziyarete giden bir grup aydın-sanatçı ve sonradan onlara katılanların ortak ürünüdür.’

‘‘Hepimiz Tecritteyiz’ oyunu, bir deneysel tiyatro çalışması. Projenin ana fikri, tecriti sanatın diliyle, tiyatronun dilini kullanarak anlatmak . Beklan Algan’ın bununla ilgili çok güzel bir sözü var. ‘Hala sürmekte olan bir belgeyi, politik doğaçlama olarak sunmak ve tartışmaya açmak’ Bu tür bir sahneleme şimdiye kadar hiç yapılmadı. Ne yaşanacağı ve ne gibi sonuçlarla karşılaşılacağı önceden kestirilemeyen oyun, seyircilerin katılımları ve onların tepkilerine göre değişiyor, gelişiyor. Tecrit odalarına alınan oyuncular, üzerlerinde numara bulunan birer turuncu forma giyiyorlar. Girdikleri tecrit odalarında birer numara olarak hitap edilen oyunculara hapisane kuralları anons ediliyor ve bu kurallara uymaları isteniyor. Sürekli kameralarla gözetlenen oyuncuların uymaları istenen hapisane kuralları arasında isteklerini dilekçeyle belirtmek, göz temasında bulunmamak, konuşmamak, sağa sola bakmamak gibi kurallar var. Özel eşyalarına girişte el konulan oyuncuların eşyaları oyun çıkışında kendilerine teslim ediliyor. Kurallara uymayanlara görüş cezası ve yoğun tecrit cezası veriliyor.’

Bilgesu Erenus, oyunun gördüğü ilgiden çok umutlu. Hatta oyunun kendi kendisini turneye çıkarmasını biraz şaşkınlıkla izliyor. ‘‘Hepimiz Tecritteyiz’ kendi kendisini turneye çıkaran

bir oyun oldu. Çok sayıda şehirden oraya gidip oynamamız için teklif alıyoruz. En son Adana'dan teklif aldık. Ben ve Mehmet Esatoğlu iki kişi buradan gidelim, geri kalan organizasyonu ise çağrılı olduğumuz şehir yapсын istiyoruz. Yönlendirmedeki olağanüstü yeteneği, oyunculuğu ve yönetmenlikten gelen birikimi ile Mehmet Esatoğlu, oyunun sahnelenişi açısından çok önemli. Gideceğimiz kentlerde, sivil toplum örgütleri, o kentin barosu, sendikaları, o kentin tiyatrosu gibi kurum ve kuruluşlar bir araya gelsin istiyoruz. Mesela, gardiyanları gideceğimiz şehrin tiyatro topluluğundaki oyuncuların oynamasını şart koşuyoruz. Bu paylaşım, olayı sahiplenmek ve hissetmek açısından gerekli.'

Oyunun Yönetmeni Mehmet Esatoğlu'nun tepkisi de Bilgesu Erenus'dan pek farklı değil. 'Ben, oyunun yönetmeni değilim' diyerek söze giriyor. 'Oyunda canlandırma, yönlendirme ve oyunculuk yapıyorum. Oyuna politik bir bilinçle 'burada neler olur?' diyerek bakmak gerekiyor. Canlandırma nasıl olacak? Canlandırmada neler olacak? 'Bilgesu Erenus "Hepimiz Tecritteyiz" projesini anlatırken birden aklıma geçmiş yıllarda dinlediğim bazı "ses hikayeleri" geliverdi. İstanbul'da, Diyarbakır'da cezaevlerinde yatmış kişilerden dinlediğim öyküler. 12 Eylül günlerinde askeri cezaevlerinde başlamıştı bu uygulama. Tutuklular tam yemek yerken onları sınırlendiren anonslar yapılmış. Örneğin, salçalı yemek yerken ölen erlerin kanlarını da yemeğe kattıklarını söyleyen bir ses patlarmış birden. Başka bir gün, sabahın erken saatlerinde hoparlörden duyurulan bir ölüm haberi. Diyarbakır'da askeri cezaevinde kulakları patlatırcasına çalınan marşlar varmış.'

'Baş gardiyan rolünü hazırlarken tüm bu sesleri ve okuduğum hapishane anılarını düşünerek anonsları ve oyunu yönlendirmemi planladım. Oyuna hazırlanırken önce katılımcı oyuncularla konuşuyorum. Hep birlikte özgürlüğu elinden alınan insanları, ötesi insanı insansız koyan cezalandırma yöntemlerini gözümüzün önünde somut hale getiriyoruz. Ardından ters bir işleme, gardiyan rolü oynayacakları tecrite sokuyoruz. Bu uzun provanın içinde katılımcı oyuncular, hem katil hem kurban rolünü oynayarak canlandırmayı kafalarında tasarlıyorlar. Öncelikle yaptığımızın bir canlandırma olduğunu kavramamız gerekiyor. Yaptığımız ne doğaçlama ne de oyun. Çünkü bu iki biçimde de taraflar, "oynamıyorum" deme hakkına sahip. "Hepimiz tecritteyiz" canlandırmasında ise koşullar farklı. Oyunla başlayan giderek gerçek acılara dönüşen bir süreç yaşanıyor.'

'Mesela, bir şey verirken ya da alırken yere eğiliyorsun, kağıdı yerden alıyorsun. Bunu Bilgesu Erenus planladı. Bir şey istediğinde, 'tecritte' kapının altından veriyorlar. Verenin yüzünü göremiyorsun. Göz teması yok. İnsani değerler yok. Oyunun ana çıkış noktası, en büyük cezanın, 'insanı, insansız bırakmak' olduğu fikridir. Oyun, İstanbul Sahnesi oyuncularıyla birlikte İstanbul Barosu'nda oynandı. Bir yığın etkinlik yapıldı. Yara devam ettikçe, toplum sağırlaştı. Oyun, izleyicinin katılımıyla toplumdaki bu sağırlaşmayı kırmaya çalışıyor.'

İzmir Tiyatro Evi yönetmeni ve oyuncu Hamit Demir, 'Hepimiz Tecritteyiz' oyununa katılış hikayesini şöyle anlattı. 'İstanbul'a 'Mehmet Akan'ı anma etkinliğine gittiğimizde, Mehmet Esatoğlu ile orada karşılaştık ve böylece 'Hepimiz Tecritteyiz' oyunundan haberdar olduk. Bana, 'Bu oyunu İzmir'de sahnelemek istiyoruz. Bunu nasıl yapabiliriz' diye sordu. Ben de İzmir Tiyatro Evi olarak projede rol almaktan memnuniyet duyacağımızı ve sahnelemek için de yer ayarlayabileceğimizi söyledim. Sonra, İzmir'e dönünce 'Konak Belediyesi Alsancak Kültür Sanat Merkezi'nden bu projeyi sergilemek için destek istedik. Konak Belediyesi Alsancak Kültür Sanat Merkezi bize büyük destek oldu. Sanata ve sanatçıya verdikleri destek için onlara çok teşekkür ediyoruz. Oyunu sahneleyebilmek için gerekli olan teknik çalışmaları yaptık ve 4. ve 7 katları oyun için hazırladık. Oyundan bir iki gün önce, Mehmet Esatoğlu

İzmir'e geldi ve bize bir atölye çalışması yaptırdı. İzmir Tiyatro Evi oyuncuları ilk önce oyunu kendi içimizde oynadık. Hepimiz mahkum olduk. Mehmet Esatoğlu, idareyi ve iradeyi oynadı. Oyunu açıklayarak ve bizi yönlendirerek oyuna hepimizi hazırladı. Biz mahkumların oyun süresince, ne hissettiğini ve olaylar karşısındaki psikolojik ve duygusal dönüşümlerini, verdikleri tepkileri anlamaya çalıştık. Mesela, hangi saatlerden sonra, hangi psikolojik ve fiziksel tepkilerin oluşmaya başladığını ölçtük. Özellikle, su içmek, acıkmak, tuvalete gitmek gibi fiziksel ihtiyaçlar üzerinden insanların nasıl çözüldüklerini gördük.'

'Oyuna dahil olmadan önce, oyuncu adayı seyircilere özellikle herhangi bir sağlık problemleri olup olmadığını sorduk. Örnek olarak, tansiyon problemi olanları ve kalp hastalarını oyuna almadık. Fiziksel yaptırım derken yanlış anlaşılmasın, oyunda hiç kimseye tekme tokat girilmedi. Kontrolümüzü hiç elden bırakmadık ve fiziksel şiddete çevirmeden beden dilini ustalıkla kullandık. Beden dilinin ustalıklı kullanımının ve konuşmaların fiziksel bir şiddet olarak algılanabileceğini gösterdik. Oyuncuları, bu yolla sınırlendirerek, taciz ettik ve o anda oyuncuların psikolojik ve fiziksel dönüşümlerini ölçtük. Gardiyanları oynayan tiyatro oyuncularının tek amacı, oyuncuların iradelerini zayıflatmak ve oyunculardaki o zayıf noktayı ortaya çıkarmaktı. 'Hepimiz Tecritteyiz' oyunu, İzmir Tiyatro Evi oyuncuları için empatiyi geliştirmesi, 6 saat süreklilik taşıyan bir konsantrasyonla oyun akışını sağlamak ve oyunculuk deneyimi açısından çok önemli ve çok özel bir çalışma oldu. Oyuncular, topluma karşı ahlaki sorumluluklarını yerine getirdikleri ve insani bir projede yer aldıkları için çok mutlular. Oyunun sahnelenişinin üzerinden dört gün geçmesine rağmen yaşadıkları deneyimin etkisini hala üzerlerinde taşıyorlar.'

Gözlemci masasındaki varlığı ile bizi mutlu eden, hayata karşı onurlu duruşu, aydın kimliği ve yazılarıyla yüreğimiz aydınlatan yazar Dinçer Sezgin, gecenin sonunda kahveden ayrılırken kısa bir konuşma yaptı. 'Yaşadığımız günlere baktıkça zaman zaman geleceğe dair umutlarım azalıyor. Ama bugün sizleri, bu genç insanları oyunda izledikten sonra, yeniden hayata karşı umutlarım arttı. Bu projede emeği geçen herkesi kutluyorum' diyerek genç oyuncuları ve projeye destek verenleri yüreklendirdi.

Her ne kadar kendisi kabul etmese de oyunun yazarı olan Bilgesu Erenus'un oyunu izleyecek olanlara bir çağrısı var. 'Sizler de bu projenin yaratıcı aktörleri arasına katılabilirsiniz. Bir süre için, her şeyi bir yana koyup, tecrite katılmanızı öneririm. Bu insanlık dışı uygulamayı, anlatabilmek için önce anlamak ve yaşamak gerek. Tecrit iskemlelerinde tecrit kurallarına uymak koşuluyla yer alabilirsiniz. Oyun altı saat kesintisiz sürüyor. İstedığınız an oyundan çıkabilirsiniz. 'Hepimiz Tecritteyiz' oyununda neler olabileceğini inanın biz de bilmiyoruz. Şu an tek bildiğimiz, tecritin insan doğasına aykırı oluşudur ve bu doğaçlamaya katılan bizler de hepimiz insanız. Bu oyunda biz de varız deyişiniz, emperyalizmin dayattığı tecrit oyununun bozulmasına yönelik büyük bir katkı oluşturacaktır.'

Yazıyı kaleme alma sürecinde yaşadığım olaylar nedeniyle birkaç kelime etme zorunluluğu doğuyor. Öncelikle, hiçbir yazı bana bu kadar çok acı çekti. Tecrittekiler altıncı yıllarına girerken, onlar için kaleme alınmaya çalışılan bu yazı dördüncü gününe girdi ve hala bitmedi. Dört gündür, saçım başım karma karışık, üzerimde kirli bir gecelik, neredeyse hayatla bağımı tamamen koparmış, hayattan tam manasıyla 'tecrit' edilmiş bir biçimde yazmaya çalışıyorum. Yüreğime basan kasavetten avazım çıktığı kadar bağırdığım anlar oldu. Tecriti tekrar birebir yaşıyorum. 'Bu ne lanet şeymiş?' Yaz, yaz, yaz bitmiyor. Ucu bucağı olmayan karanlık bir tünelde, tünelin sonundaki ışığı yakalamaya çalışmak gibi bir şey. Var gücümle, o hayali belirsiz, varla yok arasındaki ışığı yakalamak için koşuyorum. Bütün gün bilgisayar başında koştuğum maratondan yorgun göz kapaklarım henüz kapanmışken ve yastığa başımı

koyduğumda saat sabahın üçünü gösterirken, kısa bir süre sonra 'unuttum' feryadıyla uykumdan uyanıyor, gözlerim fal taşı gibi açık, yataktan fırlıyor, kendimi yine bilgisayarın başında buluyorum.

Bilgisayarın başında, yazının içine hapsoldüm, tecritteyim. Bu yazı beni gerçek hayattan tecrit etti. Bu süreç içerisinde, bir dizi yanlış anlaşılardan oluşan kırgınlıklar yaşadım. Üstelik buna uykusuzluğu ve yaşanan stresi de ekleyin. Bir insanı kazanmanın, bir hayata bedel olduğunu bilen bir kişi olarak, sadece doğruları yazmak, olayları tarafsız, herkese eşit mesafede ele alma uğruna, iyi niyetle fakat düşüncesizce yapılan bir hata sonucunda istemeden de olsa birçok insanı kırmak durumunda kaldım. Dolayısıyla, ben de çok üzüldüm ve kırıldım. Bu tecriti yazmanın bedeli benim için hakikaten ağır oldu.

Bu tecrit, ne lanet şeymiş!

Eğer bu yazı ahlaklı ve dürüst bir yazı olacaksa, katıldığım kadar katılmadığım noktaları da belirtmek zorundayım. Öncelikle, 'Hepimiz Tecritteyiz' oyunu, çocuk ailecek eğlenmek amacıyla gidilecek sıradan bir oyun değil. Popüler kültürün ürettiği, televizyon ekranlarından naklen yayınlanan, ucuz, içi boş, yarışma programlarından biri ise hiç değil. Burada, görünen ve yaşananlar gerçek hayatın ta kendisi. Konun içeriği, oyunda yaşanan yüksek tansiyon ve gergin ortam nedeniyle, çocuklarını oyuna getirmek isteyen ailelerin, kalp rahatsızlıkları olan ve tansiyon sorunu olan kişilerin oyuna gitmeden önce bir kez daha düşüncelerini öneriyorum. Oyun sonrasında, oyuna çok sayıda tepki geldi. İnsani tepkilerin içeriği ne olursa olsun, konun merkezinde yine 'insan' ve insanın doğasına aykırı olan 'tecrit' vardı. Sonuç olarak, bu oyunla birlikte insanlar, 6 yıldır devam eden 'tecrit trajedisini' hiç olmazsa bir kez olsun 'düşünmek' ve 'sorgulamak' zorunda kaldılar.

Sanat düşünmek ve soru sordurmak için var. Tiyatro ise hayatın ta kendisi. Bizler, vicdani sorumluluğumuzu yerine getirerek gerçeklerin peşine düşmezsek, soru sormaz ve sordurmazsak, sanatın, tiyatronun ve sanatçının ne değeri kalır?

Ya yaşadığımız hayatın ne değeri kalır?

İlk defa, 26 Temmuz Çarşamba günü İstanbul'da, İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi'nde, ikinci defa 9 Eylül'de İzmir Alsancak Kültür Sanat Merkezi'nde oynanan oyun, bundan sonra, önümüzdeki aylarda İzmit'te oynanacak. Oyunu hakkında gerekli bilgiye, oyunun yönetmeni Mehmet Esatoğlu'nun elektronik posta adresinden ulaşabilirsiniz.

mehmetesatoglu@gmail.com